

Nota redakcyjna

W bieżącym numerze *Studiów Demograficznych* (2/2021) publikujemy cztery artykuły naukowe. W pierwszym z nich Marta Styrc dokonała analizy determinant stosowania środków prewencyjnych (mycie rąk, stosowanie środków do dezynfekcji rąk, zakrywanie ust podczas kaszlu i zasłanianie nosa podczas kichania) w czasie pierwszej fali pandemii COVID-19 wśród osób w wieku 50 lat lub więcej w Polsce. Autorka skorzystała z danych z ósmej fali badania Survey of Health, Ageing, and Retirement (SHARE) zrealizowanego w czerwcu 2020 r. Do modeli włączyła zmienne demograficzne, społeczno-ekonomiczne, stanu zdrowia oraz charakterystyki psychologiczne. Uzyskane wyniki pokazują, że osoby w wieku sędziwym oraz samotni mężczyźni szczególnie troskę przykładali do stosowania środków higieny. Mimo przypuszczenia, że zmienne opisujące stan zdrowia będą skorelowane z postrzeganym zagrożeniem COVID-19, nie ujawniono ich istotnych powiązań z zachowaniami prewencyjnymi.

W drugim artykule, autorstwa Krzysztofa Tymickiego, wykorzystano teorię klas społecznych zaproponowaną przez Pierre'a Bourdieu w badaniach zachowań prokreacyjnych Polaków. W szczególności dokonano analizy związku między wyodrębnionymi klasami społecznymi (klasa wyższa, klasa średnia i klasa ludowa) a liczbą posiadanych dzieci, intencjami prokreacyjnymi oraz postawami wobec ról społecznych płci. Do analiz wykorzystano dane pochodzące ze zrealizowanego w Polsce (GGS-PL) badania „Generacje, rodziny i płeć kulturowa”. Uzyskane wyniki nie potwierdziły związku między przynależnością do klasy społecznej a zrealizowaną dzietnością czy zamierzeniami prokreacyjnymi, natomiast pokazały zależność między klasą społeczną a deklarowanymi wartościami i postawami wobec ról płci.

Małgorzata Wrotek, w trzecim artykule, dokonała analizy determinant wydatków publicznych na świadczenia rzeczowe opieki długoterminowej (OD) sektora ochrony zdrowia i pomocy społecznej na podstawie danych panelowych zebranych

dla województw w Polsce dla okresu 2010–2019. Celem autorki było także sprawdzenie, czy występuje konwergencja czy dywergencja tych wydatków w ujęciu regionalnym. Otrzymane wyniki pokazują, że starzenie się ludności jest istotną determinantą wydatków na świadczenia rzeczowe OD w analizowanych sektorach, a co więcej czynniki determinujące te wydatki znacznie się różnią między sektorami. Można oczekiwać, że w przyszłości presja demograficzna na wydatki na OD, związana ze wzrostem liczby i udziału osób starszych w populacji, będzie jeszcze większa.

Czwarty tekst to komunikat naukowy przygotowany przez Dorotę Kałużę-Kopias. Bazując na danych dotyczących migracji publikowanych przez GUS, dokonała opisu wielkości i struktury imigracji wśród osób w wieku 60+ w Polsce. Wyniki jej analiz pokazują, że osoby w wieku 60+ stanowią niewielką część imigrantów w Polsce. Najczęściej są to osoby do 70. roku życia mające obywatelstwo polskie, które wracają do kraju po jego opuszczeniu jeszcze w XX w.

W kolejnej części niniejszego numeru SD publikujemy dwa stanowiska Komitetu Nauk Demograficznych Polskiej Akademii Nauk, które dotyczą dokumentu „Strategia Demograficzna 2040. Projekt”, przygotowanego w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, oraz projektu ustawy o Polskim Instytucie Rodziny i Demografii, który zgłosiła grupa posłów Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość. Zmiany demograficzne, obserwowane i przewidywane nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach rozwiniętych, pociągają za sobą wiele demograficznych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych konsekwencji zarówno na poziomie całej populacji, jak i w wymiarze jednostkowym. Powinny być zatem podejmowane różnorakie działania na szczeblu rządowym, regionalnym oraz lokalnym, z jednej strony mające na celu łagodzenie/przeciwdziałanie możliwym negatywnym skutkom zmian demograficznych, a z drugiej strony przygotowujące społeczeństwo i jednostki do tej nieuchronnej zmiany. Co ważne, działania te powinny być podejmowane przy uwzględnieniu opinii ekspertów i badaczy zajmujących się szeroko pojętą problematyką ludnościową. W związku z tym, w porozumieniu z Profesor Elżbietą Gołątą, przewodniczącą KND PAN, otwieramy łamy najstarszego czasopisma demograficznego ukazującego się w Polsce dla merytorycznej dyskusji o ważnych i bieżących tematach związanych ze zmianami demograficznymi. Opublikowane stanowiska traktujemy jako zwięzy, z konieczności, głos w sprawach istotnych dla postrzegania zmian demograficznych w Polsce i reagowania na te zmiany. Gorąco zachęcamy do przesyłania opinii, komentarzy, uwag do naszego forum dyskusyjnego.

Chciałabym także zapowiedzieć, że w 2022 r. planujemy wydać specjalny numer *Studiów Demograficznych* poświęcony społeczno-ekonomicznym oraz demograficznym i zdrowotnym skutkom pandemii COVID-19. Już teraz zachęcam do przesyłania zgłoszeń do tego wydania naszego czasopisma.

Z radością przekazuję korzystną dla nas wiadomość: *Studia Demograficzne* otrzymały 70 punktów w nowym wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych).

Anita Abramowska-Kmon, redaktor naczelna